

Nr 23.

Ankom till riksdagens kansli den 17 februari 1914 kl. 4 e. m.

*Utlåtande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående
upplåtande av lägenheter från förra militiebostället
Bölnorp nr 1 med Bölnorp nr 2 i Östergötlands län.*

(1:a avd.)

I en till riksdagen den 7 november 1913 avlåten, till jordbruksutskottets förberedande behandling hänvisad proposition, nr 29, har Kungl. Maj:t under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag föreslagit riksdagen medgiva, att sex till förra majorsbostället 1 mantal Bölnorp nr 1 jämte lägenheten Bölnorp nr 2 i Krigsbergs socken av Östergötlands län hörande lägenheter, benämnda Bromshus, Stora Kopparhult, Lilla Kopparhult, Björklund, Bergshult och Storängen, må var för sig med i statsrådsprotokollet angivet område från egendomen upplåtas enligt kungörelsen den 17 oktober 1913 angående grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från vissa kronoegendomar och med iakttagande av de i kungl. brevet till domänstyrelsen samma dag meddelade närmare bestämmelser i fråga om tillämpningen av berörda grunder samt med förbehåll om rätt till utfartsvägar, på sätt i statsrådsprotokollet finnes angivet.

I detta ärende har departementschefen till berörda statsrådsprotokoll anfört följande:

»I överensstämmelse med väckt förslag vid år 1910 hållen uppskattningsförrättning för förnyad utarrendering från den 14 mars 1913 av förra majorsbostället 1 mantal Bölnorp nr 1 med lägenheterna Bölnorp nr 2 och Öna nr 1 i Krigsbergs socken av Östergötlands län förordnade Kungl.

Bihang till riksdagens protokoll 1914. 10 saml. 6 häft. (Nr 23—25.) 1

Maj:t med riksdagen genom nådigt beslut den 13 juni 1913, att fyra till egendomen hörande lägenheter, benämnda Sjöstugan, Säva, Öna och Adolfsberg, skulle var för sig från egendomen upplåtas i enlighet med kungörelsen den 31 december 1909 angående förändrade grunder för åtgärder i syfte att åt mindre bemedlade och obemedlade bereda tillfälle att förvärva egnahemslägenheter från vissa kronoegendomar och med iakttagande av de i nådiga brevet till domänstyrelsen samma dag i fråga om tillämpningen av berörda grunder meddelade närmare bestämmelser samt med vissa förbehåll angående nyttjanderätt till vägar. Domänstyrelsen har gått i författning om de sålunda beslutade upplåtelseerna med tillträdesrätt för köparna den 14 mars 1914, till vilken tid styrelsen jämlikt erhållen befallning ombesörjt skötsel och vård av egendomen, därvid betingats ett arrende av 1,300 kronor mot 1,803 kronor årligen under den 20-åriga arrendeperiod, som tilländagick den 14 mars 1913.

Beträffande utarrenderingen av egendomen i övrigt från den 14 mars 1914 fann styrelsen, innan arrendevillkoren fastställdes, på grund av förekomna omständigheter sig föranlåten föranstalta om förnyad uppskattning av egendomens arrendevärde, och har i anledning härav ny uppskattningsförrättning hållits den 31 juli 1913, därvid uppskattningsmännen väckt förslag om försäljning från egendomen av ytterligare sex områden.

Med anledning härav har domänstyrelsen i skrivelse den 10 oktober 1913 underställt det väckta förslaget Kungl. Maj:ts prövning och därvid överlämnat instrument över sistberörda förrättning samt övriga ärendet tillhörande handlingar, däribland en av kommissionslantmätaren G. W. Müntzing år 1909 upprättad karta över egendomen jämte beskrivning ävensom ett av extra lantmätaren J. Stånggren innevarande år uppgjort tillägg till av honom år 1910 gjort förslag till uppdelning av egendomen.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, bland annat, följande:

Efter försäljning av ovan nämnda fyra lägenheter innehåller egendomen en areal av 343 hektar 89.65 ar, varav 105 hektar 21 ar tomter och åker, 23 hektar 1.20 ar äng och odlingsmark, 212 hektar 31.80 ar avrösningsjord och 3 hektar 35.65 ar impediment.

Uppskattningsmännen hava föreslagit, att för beredande av egna hem följande lägenheter måtte förseljas, nämligen.

Torpet *Bromshus* (jordbrukslägenhet), som å kartan omfattar ägofigurerna nr 240, 241, 243—256, 257—272 samt delar av nr 212, 213, 233, 235, 236, 237, 238 och 242 med en sammanlagd areal av 25 hektar

96 ar, därav 12 hektar 93.60 ar tomt, trädgård och åker, 1 hektar 30.9 ar äng, 11 hektar 47.60 ar avrösningsjord och 23.9 ar impediment. Lägenheten, som är bebyggd med kronan tillhöriga hus, har åsatts ett saluvärde av 7,510 kronor, därav 1,040 kronor för växande skog och 2,000 kronor för åbyggnaderna, och ett arrendevärde av 255 kronor. Lägenheten har ansetts böra hembjudas brukaren Bror A. Johnsson.

Torpet *Stora Kopparhult* (jordbrukslägenhet), omfattande å kartan ägofigurerna nr 273—312, 371 och 438 samt delar av nr 213 och 313 med en sammanlagd areal av 31 hektar 92.50 ar, därav 10 hektar 84.60 ar tomt, trädgård och åker, 4 hektar 37.30 ar äng, 16 hektar 51.40 ar avrösningsjord och 19.20 ar impediment. Lägenheten, varå husen tillhöra kronan, har åsatts ett saluvärde av 7,820 kronor, därav 1,470 kronor 50 öre för växande skog och 2,000 kronor för åbyggnaderna, och ett arrendevärde av 275 kronor. Lägenheten har ansetts böra hembjudas brukaren Karl Axel Sörén.

Lägenheten *Lilla Kopparhult* (jordbrukslägenhet), med de områden, som å kartan omfatta ägofigurerna nr 191—198, 202—205 och 207 samt delar av nr 206, 211 och 213 med en areal av tillhopa 7 hektar 27.50 ar, därav 2 hektar 21.20 ar tomt, trädgård och åker, 23 ar äng, 4 hektar 80.60 ar avrösningsjord och 2.70 ar impediment. Lägenheten, som är bebyggd med innehavaren, Adolf Jonsson, tillhöriga hus, har åsatts ett saluvärde av 1,135 kronor, därav för växande skog 258 kronor 50 öre, och ett arrendevärde av 50 kronor. Lägenheten har ansetts böra hembjudas innehavaren.

Lägenheten *Björklund* (bostadslägenhet), omfattande å kartan ägofiguren nr 208 samt delar av nr 206 och 211 med en areal av tillsammans 20.50 ar, därav 12.90 ar tomt och trädgård samt 7.60 ar avrösningsjord. Lägenheten, som är bebyggd med innehavaren, jordbruksarbetaren A. E. Andersson, tillhöriga hus, har åsatts ett saluvärde av 60 kronor och ett arrendevärde av 5 kronor samt har ansetts böra hembjudas innehavaren.

Lägenheten *Bergshult* (jordbrukslägenhet), som omfattar å kartan ägofigurerna nr 215—229 och 234 samt delar av nr 212, 213, 214, 233, 235, 236, 239 och 242 med en areal av tillhopa 3 hektar 57 ar, därav 1 hektar 14.80 ar tomt, trädgård och åker, 67.80 ar äng, 1 hektar 69 ar avrösningsjord och 5.40 ar impediment. Lägenheten, som är bebyggd med innehavaren, Anders F. Pettersson, tillhöriga hus, har saluvärderats till 880 kronor, därav för växande skog 400 kronor, och arrendevärderats till 30 kronor. Lägenheten har ansetts böra hembjudas innehavaren.

Härjämte har föreslagits försäljning av den så kallade *Storängen* (jordbrukslägenhet), som å kartan omfattar ägofigurerna nr 411—430 samt delar av nr 210, 313 och 431 med en areal av 17 hektar 20.95 ar, därav 11 hektar 69.80 ar tomt och åker, 78.70 ar äng, 4 hektar 58.90 ar avrösningsjord och 13.55 ar impediment. Lägenheten, som är bebyggd med lada och loge tillhöriga kronan, har saluvärderats till 4,820 kronor, därav 647 kronor för växande skog och 400 kronor för åbyggnaderna, samt arrendevärderats till 195 kronor.

Till väg för gemensamt bruk för huvudgården och *Storängen* har föreslagits ägofiguren nr 209 om 62.90 ar samt till gemensam väg för lägenheterna *Bromshus* och *Bergshult* en del om 13.50 ar av ägofiguren nr 239.

Dessa försäljningsområden äro belägna på ett avstånd från huvudgården av, *Bromshus* 4 kilometer, *Björklund* 2 kilometer och de övriga 3 kilometer. Beträffande *Storängen* har uttalats, att detta område vore synnerligen lämpligt till småbruk.

Kungl. Maj:ts befallningshavande i länet har förklarat sig på grund av vad i ärendet numera förekommit ej hava något att erinra mot försäljning av de föreslagna avsöndringarna.

Jämväl domänstyrelsen har anslutit sig till det senast framförda förslaget och därvid anført, bland annat, följande:

Ehuru i författningsenlig ordning väckt fråga om försäljning av områden från egendomen nyligen varit under behandling och lett till Kungl. Maj:ts beslut den 13 juni 1913, hade styrelsen ansett sig ej böra undertrycka det förslag till ytterligare upplåtande av egnahems-lägenheter, varför härovan redogjorts. Styrelsen tilläte sig framhålla, att sagda förslag syntes hava föranletts, bland annat, av en framställning från förenämnda torpare och lägenhetsinnehavare att få friköpa av dem brukade områden, vilken framställning av sökandena avlämnats till uppskattningsmännen. Någon ansökning i sådant syfte hade icke förelegat vid den ordinarie uppskattningsförrättningen i anledning av arrendeledigheten, vilken förrättning hållits av dåvarande domänintendenten A. Billström. Och då nu onekligen ett lämpligt tillfälle till bildande av egna hem här givits och de nu till försäljning föreslagna områdena, som syntes synnerligen passande härför, vore allt för avlägset belägna från huvudgården för att fortfarande utgöra dagsverken till densamma, vartill komme, att den kostnad, som erfordrades för anordnande av lämpliga arbetarbostäder till ersättande av de frångående nuvarande dagsverkstorpen, enligt uppskattningsinstrumentet beräknats uppgå allenast till omkring 3,120 kronor, oberäknat värdet av erforderligt virke, kunde styrelsen ej annat än finna det väckta förslaget för-

tjänt av nådigt avseende, oaktat den olägenheten följde av nämnda förslags upptagande nu, att med utarrenderingen av egendomen i övrigt måste anstå. Villkoren härför kunde nämligen ej fastställas, förrän beslut om förslagets godkännande eller ej föreläge, i ty att därav berodde, huruvida nya arbetarbostäder komme att erfordras å arrendegendomen.

I fråga om utfartsvägar har domänstyrelsen föreslagit, att rätt måtte förbehållas för innehavaren av lägenheten Bergshult att begagna den med ägofiguren nr 209 å kartan betecknade vägen, för innehavaren av lägenheten Lilla Kopparhult att taga utfartsväg över huvudgården till den med ägofiguren nr 209 betecknade vägen samt för innehavarna av lägenheterna Lilla Kopparhult, Björklund, Stora Kopparhult och Storängen att begagna sistberörda väg och de med ägofigurerna nr 334, 350, 388 och 389 samt del av nr 357 betecknade vägar.

För egen del finner jag det nu väckta förslaget värt allt beaktande. Då det på grund av förekomna omständigheter ansetts lämpligt, att ny uppskattning skedde å egendomen, samt denna uppskattning föranlett förslag om upplåtande dels enligt innehavarnas begäran av fem lägenheter och dels därutöver av ett till småbruk synnerligen lämpat område, synes mig detta tillfälle att befordra uppkomsten av egna hem icke böra lämnas obegagnat. Huvudgården torde därigenom icke vållas någon olägenhet, då ju dessa områden äro ganska avlägset belägna från densamma samt den arbetskraft, som skulle förloras för huvudgården genom dagsverkstorpens försäljande, synes kunna bliva fördelaktigt ersatt genom anställande av särskilda arbetare, boende i det arbetarbostadshus, som skulle uppföras för en jämförelsevis måttlig kostnad.

Då försäljningarna icke kunna ske till våren 1914, torde egendomen böra fortfarande under ett år skötas genom domänstyrelsens försorg.»

Utskottet, som icke funnit något att erinra mot ifrågavarande framställning, hemställer alltså,

att Kungl. Maj:ts förevarande proposition må
av riksdagen bifallas.

Stockholm den 17 februari 1914.

På jordbruksutskottets vägnar:

D. PERSSON i Tällberg.